

da del mateix romang, mot sense gaire sentit com els de les tornades (*galindó, galindaina...*). Altrament, cf. *DAG. galindon, -ndó, -ndoy*.

Galerans, V. galzerans Galerat, galerer, galereta, galeri, V. galers

GALERIA, pres del b. ll. *galilaea* 'porxo, atri o claustre d'una església', denominació al·lusiva al nom de Galilea, regió de Palestina; es tracta en tot cas d'una al·lusió bíblica, fundada en el fet que en l'atri espera el poble cristià la reunió amb els seus pastors, sigui relativa al moment en què Galilea és símbol de la gentilitat o de la cristiandat, o quan esdevé el lloc de l'aparició del resurrecte; des de la idea de 'claustre' o 'porxo' es passà a 'corredor' i 'galeria de pintures', i la segona *-l-* es mudà en *-r-* per dissimilació fomentada pel sufix *-eria*. □ 1.ª doc.: *galilea* en baix llatí de Cat., 1211; *galeria*, 1403.

«Abbas monasterii <de St. Cugat> --- promissit --- Barchinonensi episcopo --- apud sanctum Cucuphatum, subtus *galileam*, ante ianuas ipsius ecclesiae», a. 1211, *Cartulari* de St. Cugat III, 399-400; per a la *galilea* del monestir de Poblet (al costat de l'església) veg. J. Ramon i Vidales (*Poblet*, Bibl. Pop. de *L'Avenç*, n.º 106, p. 36). *AlcM* cita dos testimonis de la *galilea* d'un monestir, en baix llatí, un de 1173, i en català un de 1535. Parlant d'una galeria amb finestres en el palau reial de Vallldaura: «--- ço que ns fets saber de la obra de la *galeria* e de les altres obres ---», en doc. reial de 1403, mentre que en un de poc posterior, apareix, parlant de la mateixa, la forma etimològica, encara ben poc modificada com a *galilia*, any 1404 (*AIEC* v, 529, 558). És dubtosa la lliçó *galiera* que cita el P. Villanueva d'una constitució antiga (*DAG*).

En forma vulgar a Mallorca apareix amb una dissimilació diferent, *galania*, com en la cançó popular: «sí vos ha agradat guaitar / en aquesta *galania*, / tornau venir un altre dia / i em veureu tornar a passar». La moderna aplicació de les nostres ciutats la veiem ja al·ludida, almenys la «galeria coberta», en Lab. 1839 (i àdhuc Belv.): «pessa llarga y espayosa, ab moltes finestres, desde ahont se descobre molt terreno», i en tot cas en NOLLER: «Oy quina *galeria* més maca, senyoreta? --- Veu: hi puc estendre quatre mocadorets, hi tinc mitja dotzeneta de testos ---» (*Notes de color*, 56). Altrament veg. la bibliografia i discussió detinguda en el *DCEC*.

Una curiosa i vella documentació del mot crec que podem deduir-la del nom de *Galilea*, vella parròquia i poblet de 700 hab. agregat a Puigpunyent (*Perpunyén*): el nom s'explica per l'església que és en el centre d'aquesta vall, i així doncs fou l'atri d'aqueixa església, amb les seves dependències, el que constituí el focus de la modesta població. Però degué ser antiga, i sospito davallant de la cristiandat pre-musulmana de Mallorca, car el gentilici popular *galilei* 'habitant de Galilea' em sembla provinent d'una «nisba» aràbiga *galilèi* 'el de Galilea', amb trasllat català de l'accent

(com en *bàina* > *beina*, *àina* > *eina*). De pas em referiré ací a una etimologia del nom del vistent i famós *Puig de Galatzó*, nom que es pot interpretar com a dependent del de *Galilea*: el cim culminant de l'occident de la Serra mallorquina cau directament damunt Galilea (a uns 3 km línia recta). Llavors es tractaria d'un plural aràbic: *galilyân* 'les Galilees' al·ludint al grupet de cases que s'anava formant entorn de l'atri: *ly* > *l* dissimilat (darrere l'altra *l*) per la fonètica mossàrab amb pas de la *l* a una africada semblant a *dž*, que evolucionaria en *dz* (la *j* molt oberta de l'àrab seria catalanitzada com *e* pron. *ə*). Però observem que la *tz* apareix molt repetidament en els mossarabismes mallorquins (*gabitza, gotzo, gatzoneta, Alputze*), i correspon més aviat a Tj romànic. I això, amb altres raons, ens condueix recentment a una etim. preferible, *AQUAE LATIIONEM* o *LATIOREM* 'gran extensió d'aigua', al·ludint a les innombrables fonts que brollen prop del Puig, escampades pel seu vessant Nord de la banda de mar. Amb Mascaró redactem una nota més extensa i documentada en aquest sentit, resumida en el *Bull. Soc. Onom.* 1982.

GALERNA, del fr. *galerie* 'vent del Nord-oest', del bretó *gualern* 'Nord-oest', d'origen no ben segur, però probablement derivat de l'ags. *WALAS* 'país de Galles', des de la direcció del qual, aproximadament, bufa aquest vent a la costa francesa, al SSE. d'aqueix país. □ 1.ª doc.: 1882 (*DAG*).

En aquest article periodístic se'n parla com un vent del Mar Cantàbric. «La *galerna* i el llamp, el torb i la tempesta / ---», escrivia el nostre marmori apassionat Màrius Torres, al mig de la gran maror que se l'emportà a ell (ai de mi, a tots); «ara que el braç potent de les Fúries aterra / la Ciutat d'ideals que volíem bastir». Una aura estrangera embolcalla sempre el mot. No pas a França, on Rabelais ens mostra encara, amb la construcció *vent de Galerie* (*Quart Livre*, cap. 9 i 43, cf. Sainéan, *La L. de Rab.* I, 103), que no era pròpiament el nom d'un vent, sinó d'una direcció. Veg. detalls i bibliografia en el *DCEC*.

GALET, o regionalment GALLET, en el sentit regional i antic de 'úvula, gargamelló' (A) és probablement derivat del ll. *GALLA* 'cassanella' (d'aquí el nostre antic i dialectal *GALA* II), des d'on el significat del mot es pogué ampliar (B) fins a designar la 'gargamella' o les amígdals hipertrofiques; tanmateix, almenys en altres accepcions, s'han sumat amb aquesta procedència etimològica uns altres corrents; concretant-ho: en *beure a galet* (C) hi ha reducció de *beure a gargalet* [> (*gal*)*galet*], d'arrel onomatopèica (família de *gargall, gargamella, garganta*), i en el sentit de 'broc d'una mata' i 'palanqueta, pern o llistó d'un instrument o arma' (D) hi contribuí un derivat de *GALL* en el sentit figurat de 'petit objecte de forma engallada o prominent'; en *galet* 'broc d'un recipient de líquids' (E) han confluït (C) i (D). □ 1.ª doc.: en l'acc. (B), ja en un parell de textos de fi S. XIV i XV; en (C), 1803, Belv.; en (E), 1839, Lab.